

Z kawałka ziemi

kuratorzy: Dorota Brauntsch, Monika Brauntsch, Stanisław Kempa, Ewa Kierklo,

Dokumentacja złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 18. Międzynarodowej Wystawie Architektury
w Wenecji w 2023 r.

KONCEPCJA „Z kawałka ziemi”

„Czy niszczę ziemię, wznosząc budynki z kamienia lub gliny? Jeśli zabieram kamień z kamieniołomu albo glinę z wyrobiska, czy bilans ziemi zmienia się, czy ubywa choć jeden kilogram z jej masy? Jeśli chcę użyć kamienia w jego formie – i w jego urodzie – to czynię mu krzywdę? A jeśli moja budowla rozpadnie się za sto lat? Wiem, że budulec wróci do ziemi, nie wyrządzając jej żadnej szkody. Bilans zerowy”.*

Budownictwo w swoich korzeniach było organiczne, silne osadzone w lokalnej tradycji i panujących na danym obszarze warunkach. Spójne z krajobrazem budynki, tworzone były przy współudziale lokalnej społeczności, z charakterystycznych dla danego regionu materiałów naturalnych. Sztuka budowania stopniowo ewoluowała, udoskonalana w oparciu o zmienne warunki kulturowe i technologiczne. To co obecnie definiujemy jako zrównoważony rozwój czy cyrkularność, dla budowniczych przeszłości było naturalne. Stanowiło zestaw wartości, którymi kierowali się w swojej pracy.

Tradycja i kultura

Charakterystyczny dla danego regionu sposób, w jaki wznoszono budynki, wynikał z obyczajów i przekazywanej z pokolenia na pokolenie tradycji. Przekładał się na kształt bryły, rozplanowanie wnętrza i detale wykończenia.

Współpraca i społeczność

Wzajemna współpraca w trakcie budowy, łącząca różne grupy w obrębie społeczności, wzmacniała wspólnotowość.

Rzemieślnictwo

Zaangażowani w proces rzemieślnicy pełnili rolę depozytariuszy wiedzy, pielęgnując tajniki dziedzictwa przekazywanego z pokolenia na pokolenie.

Akumulacja wiedzy

Wiedza budowlana ulegała ewolucyjnym przekształceniom; prowadziła do optymalizacji formy, dostosowując ją do potrzeb społeczności, wynikających z aktualnych warunków gospodarczych, społecznych czy klimatycznych.

Warunki klimatyczne

Spójność z uwarunkowaniami geomorfologicznymi i klimatycznymi pozwalała na czerpanie korzyści z panujących warunków naturalnych, minimalizując ich skutki niepożądane.

*Cytat z książki „Domy bezdomne” Doroty Brauntsch, pochodzący z wywiadu z architektem, Stanisławem Niemczykiem, wykorzystany za zgodą autorki.

Spójność z krajobrazem

Powiązane z krajobrazem i miejscowymi surowcami budynki naturalnie wpisywały się w swoje otoczenie, stanowiąc jego spójny element i tworząc przyjazne środowisko do życia.

Lokalność

Bazowano na występujących w bezpośrednim otoczeniu materiałach i surowcach.

Naturalne materiały

Naturalne lub przetwarzane w minimalnym stopniu materiały pozostawiały zerowy lub minimalny ślad węglowy. Często były także wykorzystywane ponownie.

Rytuał

Proces budowania odbywał się w pełnym poszanowaniu dla materiału, cyklu natury, tradycji i wiedzy, tworząc swoisty rytuał.

Ten samonapędzający się i utrzymujący proces kulturowej ciągłości został przerwany wraz z industrializacją i postępującą globalizacją w okresie ostatniego stulecia. Nagły rozrost miast wymusił coraz większe odejście od założeń budownictwa tradycyjnego, lokalnego i zrównoważonego. Za tym szła coraz większa standaryzacja materiałów i ujednolicenie projektów budowlanych.

Jesteśmy w procesie ewolucji budownictwa, które często przybiera formy coraz bardziej odbiegające od tego co nam, ludziom, najbliższe.

Proponowana instalacja to moment zatrzymania - laboratorium przyszłości, które bada relacje architektury lokalnej, środowiska i człowieka. To ukłon w stronę przeszłości, stanowiący punkt wyjścia do rozważań nad przyszłym kształtem architektury.

SCENARIUSZ WYSTAWY

Punktem wyjścia do powstania instalacji jest połączenie badania (researchu) na temat architektury wernakularnej (budownictwa powstałego bez udziału architekta) z literacką narracją reportażu architektonicznego „Domy bezdomne” Doroty Braunsch (fragmenty książki oraz zdjęcia użyte są za zgodą autorki).

MATERIAŁY

naturalne i rozbiórkowe

budynek przeznaczony do rozbórki

użycie na nowo materiałów odzyskanych

cegła rozbiórkowa

drewniane elementy konstrukcyjne i okładzinowe

Instalacja bazuje na zestawieniu bryły pawilonu z konstrukcją z naturalnych materiałów, wywodzących się z tradycyjnych form budownictwa, pozyskanych z rozbórki domu/domów. Do stworzenia instalacji wykorzystane będą deski, cegła, belki oraz inne przydatne materiały z rozbórki.

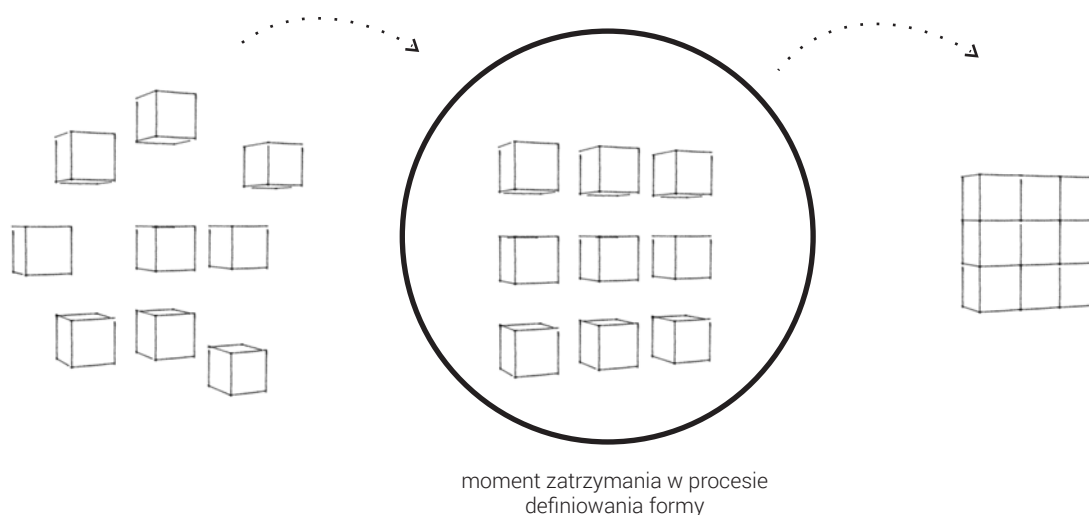
Ważnym elementem instalacji jest jej cyrkularność. Powyższe materiały będą mogły być ponownie wykorzystane po demontażu instalacji.

* Wykonano wstępne rozeznanie odnośnie budynków do rozbórki, które mogą zostać wykorzystane do zbudowania pawilonu, jednak wersja finalna projektu może ulec niewielkiej modyfikacji, w zależności od ilości i jakości pozyskanego materiału.

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE

podkreślające koncepcję merytoryczną

1. STOPKLATKA

Pochodzące z rozbiórki elementy połączone zostaną w umieszczoną w przestrzeni pawilonu nieodmknęłą bryłę. Odnosi się to do momentu zatrzymania (stopklatki) w procesie definiowania formy instalacji. W ten sposób **nie określamy wizji architektury przyszłości**. Uwagę skupiamy na wartości dziedzictwa budownictwa tradycyjnego i oddziałujących na zmysły materiałach, które stanowią drogowskaz w rozważaniach na temat przyszłości.

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE

podkreślające koncepcję merytoryczną

2. SYMBOLIKA MATERIAŁOWA

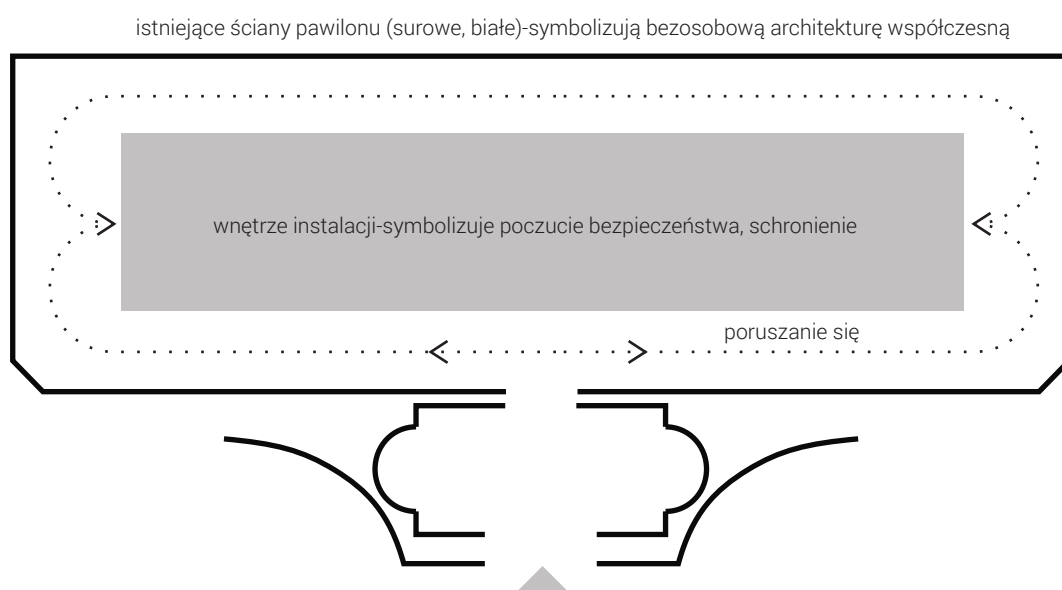

Elementy drewniane stanowią górną część instalacji. Zostaną zamontowane do lekkiej konstrukcji, która będzie dawać wrażenie zawieszenia w przestrzeni. Z pochodzącej z ziemi cegły zbudowana będzie podstawa instalacji, bezpośrednio ustawiona na podłodze. Takie rozłożenie materiałów w przestrzeni odzwierciedla ich naturalne pochodzenie - drzewa w przypadku drewna, glinę w przypadku cegieł.

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE

podkreślające koncepcję merytoryczną

3. RELACJA WNĘTRZE-ZEWNĘTRZE INSTALACJI

Surowe, oświetlone ściany istniejącego pawilonu (stanowiące naturalne nawiązanie do architektury współczesnej) zestawione będą z centralnie usytuowaną formą, zbudowaną z materiałów rozbiórkowych. Symbolizuje ona nakreślany przez nas kierunek przyszłości i stanowi odwołanie do idei schronienia. Deski tworzyć będą rodzaj ażurowej konstrukcji, którą zwiedzający mogą obejść dookoła, i do której mogą wejść. Ciągłość komunikacyjną zapewni kilka otwarcie wejściowych do instalacji.

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE

podkreślające koncepcję merytoryczną

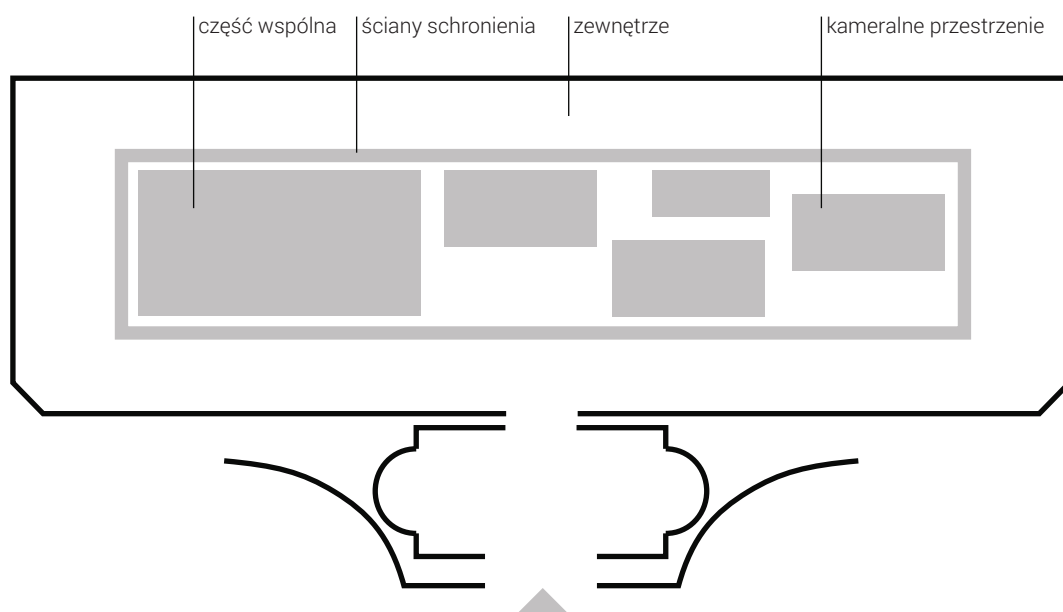
4. POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA

Wszystkie działania projektowe mają na celu w taki sposób działać na zmysły, by zwiedzający poczuli stan komfortu. Tym samym podkreślamy konieczność powrotu do relacji z naturą, budowania w dialogu z krajobrazem i ludzką skalą.

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE
podkreślające koncepcję merytoryczną

5. NAWIĄZANIE DO FUNKCJONALNEGO PODZIAŁU DOMU

Projektowana instalacja to swego rodzaju schronienie, nawiązujące formą i funkcją do tradycyjnego domu. Przestrzeń jest podzielona na część wspólną, gdzie dochodzi do interakcji międzyludzkich (w domu jest to strefa dzienna z salonem, kuchnią, jadalnią) oraz część bardziej kameralna (nawiązująca do pokoi). Ważnym elementem założenia jest miejsce do wypoczynku (bardzo potrzebne również w kontekście tak dużych wydarzeń jak Biennale).

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE

podkreślające koncepcję merytoryczną

6. NARRACJA

Ważnym elementem pawilonu będzie narracja, opracowana we współpracy z autorką reportażu architektonicznego „Domy bezdomne”, Dorotą Brauntsch.

Poukrywane, delikatnie podświetlone, umieszczone na drewnianych elementach treści, komunikujące główne założenia wystaw, zachęcają do eksplorowania pawilonu, obejścia go w całości. Dzięki skłaniającym do refleksji cytatom, odwiedzający będą mieli możliwość odniesienia się do założeń naszej instalacji. Podane w przystępnej, literackiej formie, opracowanej we współpracy z autorką książki.

„Obserwowałem ich przez kilka miesięcy w drodze do kościoła. Kobieta i mężczyzna. Jesienią wykopali wielki dół w ziemi. Na wiosnę zaczęli formować cegły. Sami, ona i on. Rozkładali je na polu do wysuszenia, po kilku tygodniach ustawili z nich piec, obłożyli ziemią, zaczęli wypalać. A potem rozpoczęli budowę (...). Wybudowali ten dom z niczego. Z kawałka ziemi im wyrósł”.

„Cegła jest jak dobrze wypieczony chleb. Ma różne oblicza, każda jej strona jest inna. Tak jak bochenek, który ma bardziej spieczony spód obsypany mąką, a na górze spękaną skórę. Ręka piekarza nadała mu kształt, zrobiła znak krzyża. Cegła także ma swój rysunek, różnorodne płaszczyzny. Niekiedy można w niej znaleźć odbicia palców albo deski, na której schła. Podobnie jak chleb uzyskuje swoją formę, swój ostateczny kształt i wytrzymałość dzięki żywiołowi ognia. Jest jeszcze smak. Czujemy go w murach”.

„Piękno natury to zatem pierwotny przekaz, to ład oparty na sensie, na logice, ale również na ekonomii. Jeśli odrzucimy ten przekaz, będziemy zawsze uprawiać warcholstwo w przestrzeni”.

„Dom jest dobrem”.

„Bo dom buduje się dla innych. I nie tylko dla najbliższych, dla dzieci czy wnuków, ale dla wszystkich. Dla otoczenia. Dla miejsca”.

„Dzisiaj cierpimy z powodu chaosu w przestrzeni. Utrudnia nam on klarowną percepcję, odpoczynek czy łatwość myślenia. Naturalne materiały uspokajają krajobraz. Poprzez wybór materiałów jesteśmy więc odpowiedzialni za otoczenie”.

„Człowiek, wznosząc dom, buduje przestrzeń. Musimy budować tak, by nie marnotrawić materiału, wysiłku i przestrzeni”.

„Wyszlismy z manualności. Dobry murarz wznosi mur nie tylko za pomocą sznurka czy poziomicy, ale i wzroku. Bo murowanie z cegły to nie jest beznamietne układanie klocków. To umiejętność szlifowana przez lata – skoordynowany ruch, praca rąk, oczu, balan sowanie na rusztowaniu. Wypracowanie dobrej relacji dłoni i woli to wielka sztuka. W murze wzniesionym przez dobrego rzemieślnika zawarte jest całe piękno jego pracy”.

„Po budowie domu pozostał też niewielki staw w lesie, tak zwany gliniok (...) To on dał początek domowi. Powstał w wyniku kopania gliny do wyrabiania cegły. Kiedyś takich glinioków w okolicy było pełno, dziś większość już zasypano”.

„Człowiek kształtował pierwotną przestrzeń wiejską na bardzo pragmatycznych podstawach. Znał swoją okolicę, bo nie tylko ją zamieszkiwał, ale i całą obsługiwał – to była dbałość o pola, łąki, lasy, rzeki czy stawy. Nikt go tego nie uczył, ponieważ była to edukacja na poziomie życia, wynikająca z prawdziwego bycia w danej przestrzeni. Był gospodarzem miejsca. Podobnie jest z domem”.

„...żeby nie zepsuć przestrzeni, żeby nawiązać z nią relację, wtopić się w krajobraz. Żeby nadal było tu tak pięknie...”

„Obróbka długich, kilkunastometrowych drzew zajmowała dwóm lub trzem wprawnym cieślom nieraz i kilka miesięcy. Ciosali toporami każdą belkę. Dłutowali otwory, robili zastrzały. Całą konstrukcję układali na ziemi, a potem numerowali podwaliny, krokwie, jętki i pozostałe elementy – i dopiero wtedy przenosili szkielet na dom. Wszystko łączyli na czopy i kołki”.

„I był chleb. W domu zawsze musiał być chleb.”

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE

podkreślające koncepcję merytoryczną

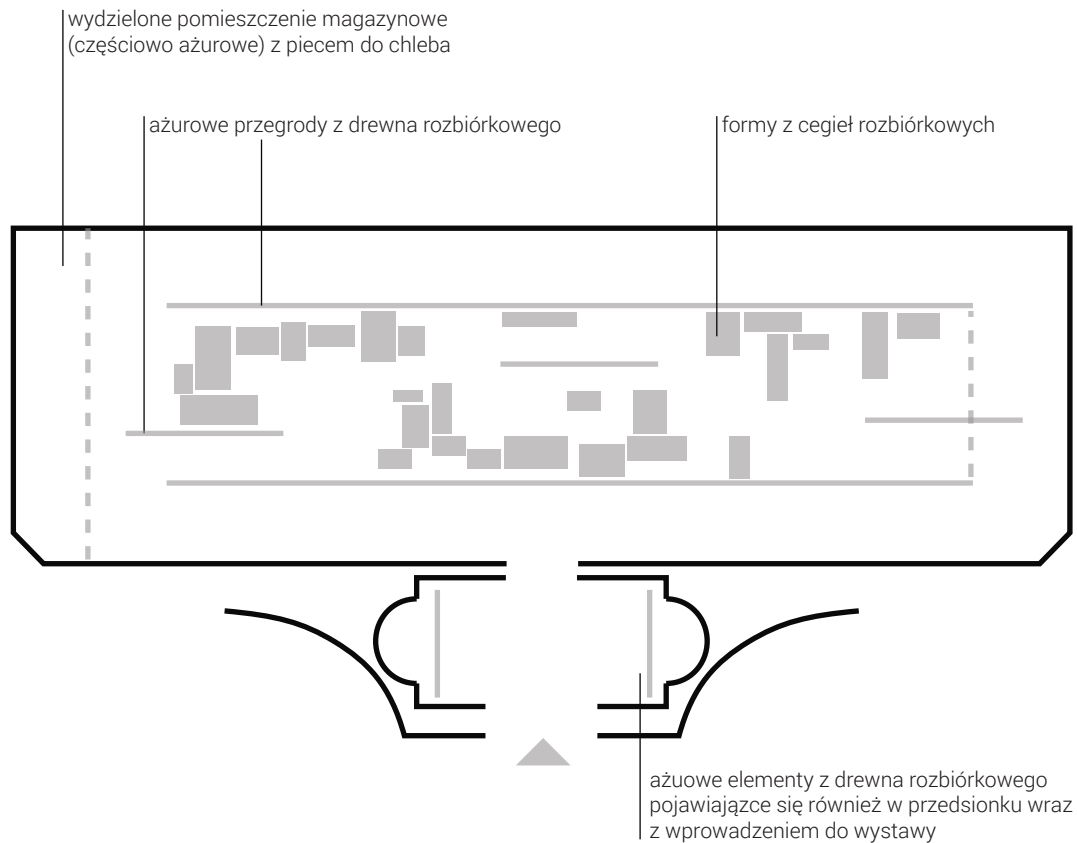
7. CHLEB

Elementem koncepcji jest pieczenie chleba (proponowane jako alternatywa do produkcji materiałów czy gadżetów promocyjnych).

Wydarzenie zaplanowane jest w trakcie otwarcia pawilonu. Zapach chleba unoszący się we wnętrzu będzie przywoływał wspomnienie domu i ciepła. Odwiedzający będą mogli poczęstować się wypiekami. Przewidziana jest taka forma wypieków, która pozwoli na łatwą obsługę i wykorzystanie pieca targowego.

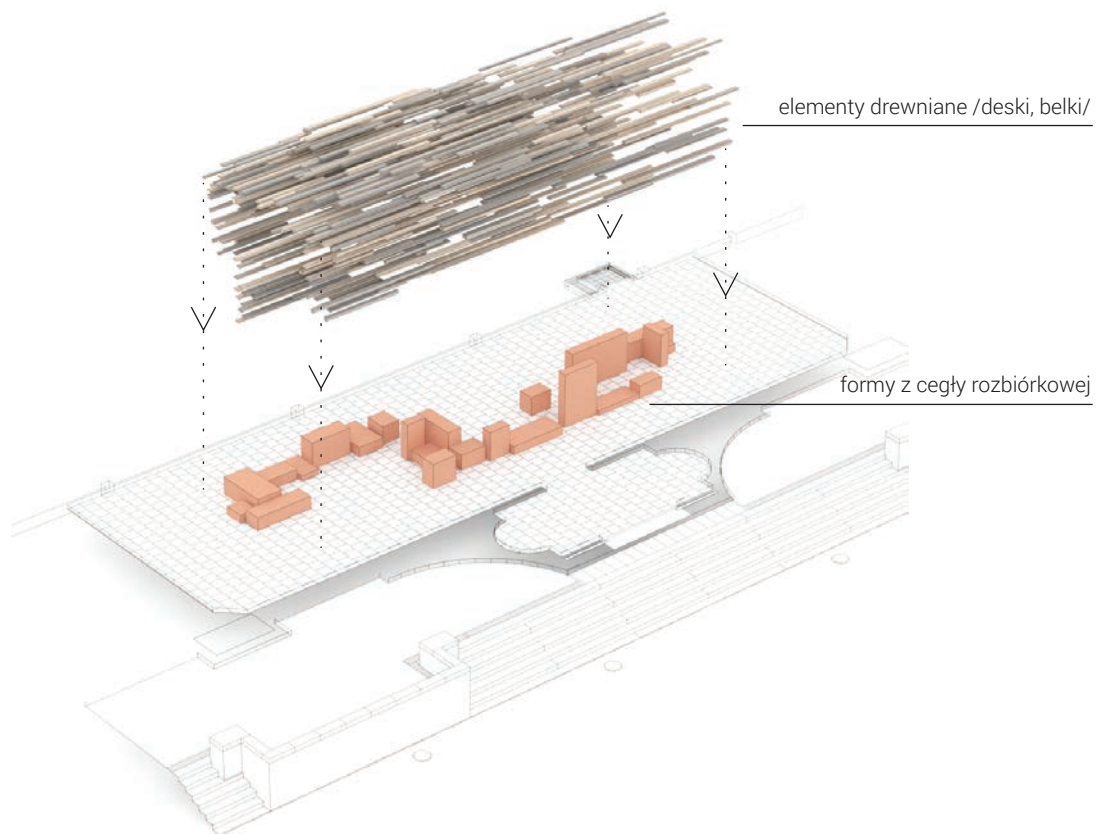
KONCEPCJA ARCHITEKTONICZNA

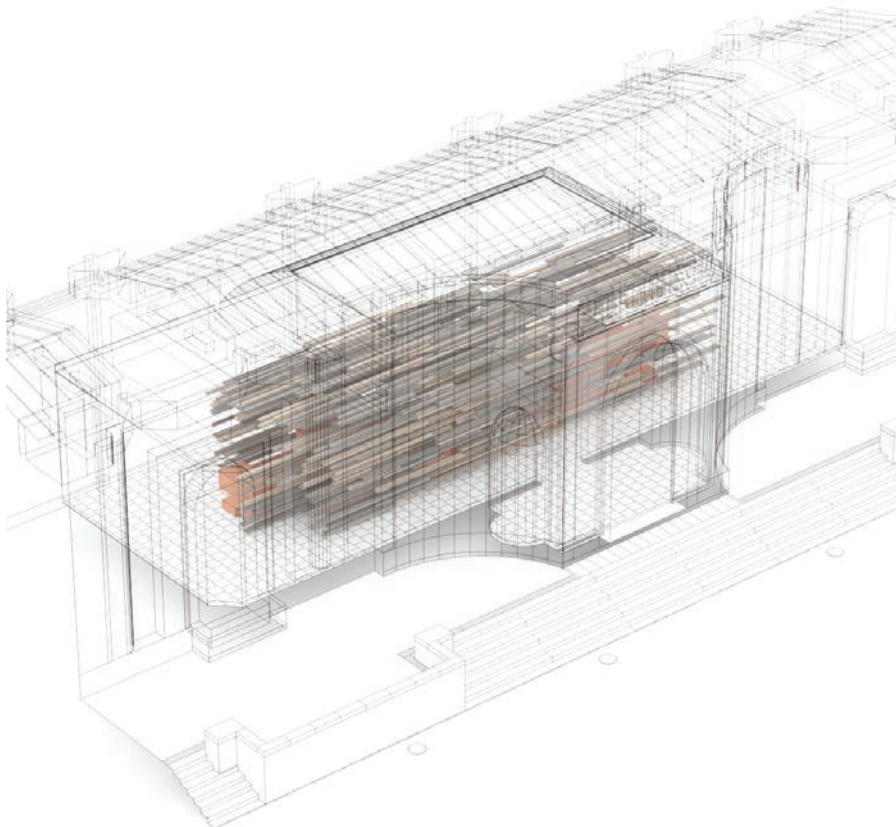
SCHEMATYCZNY RZUT PRZESTRZENI PAWILONU

Instalacja składa się ze wspomnianych wcześniej dwóch przeciwstawnych części. Konstrukcja z zawieszonymi w przestrzeni drewnianymi elementami tworzy ramy schronienia, bezpiecznej przestrzeni. Formy z cegły natomiast, w postaci nieregularnych wyrastających z ziemi podestów wypełniają wnętrze. Tworzą tym samym miejsce do odpoczynku, jak również prowokują do eksploracji wnętrza, doświadczania miejsca różnymi zmysłami. Na nich umieszczone zostaną wykonane z naturalnych materiałów siedziska (np. pokrowce z tkanin naturalnego pochodzenia, wypełnione sianem, słomą czy łuską gryczaną). Samo drewno będzie wydelało naturalny zapach, podobnie jak inne materiały. Ich tekstura i zapach wzmocnią doznania sensoryczne w trakcie przebywania w tej przestrzeni. Oświetlenie z usytuowanego na dachu świetlika przebiegać będzie przez ażurowe drewniane przegrody. Połączenie nowoczesnej formy z naturalnymi materiałami, oddającymi ciepło i atmosferę tradycyjnych domów tworzyć będzie przyjazne miejsce, sprzyjające refleksji i stanowiące przestrzeń do odpoczynku w trakcie zwiedzania Biennale. Materiały użyte do konstrukcji instalacji pojawią się także w przestrzeni wejściowej pawilonu. W przedsionku Pawilonu umieszczone będą opisy wprowadzające gości w poruszaną tematykę. Przewidywane jest dodatkowe pomieszczenie magazynowo-techniczne, wydzielone przy pomocy dodatkowej ściany.

KONCEPCJA ARCHITEKTONICZNA

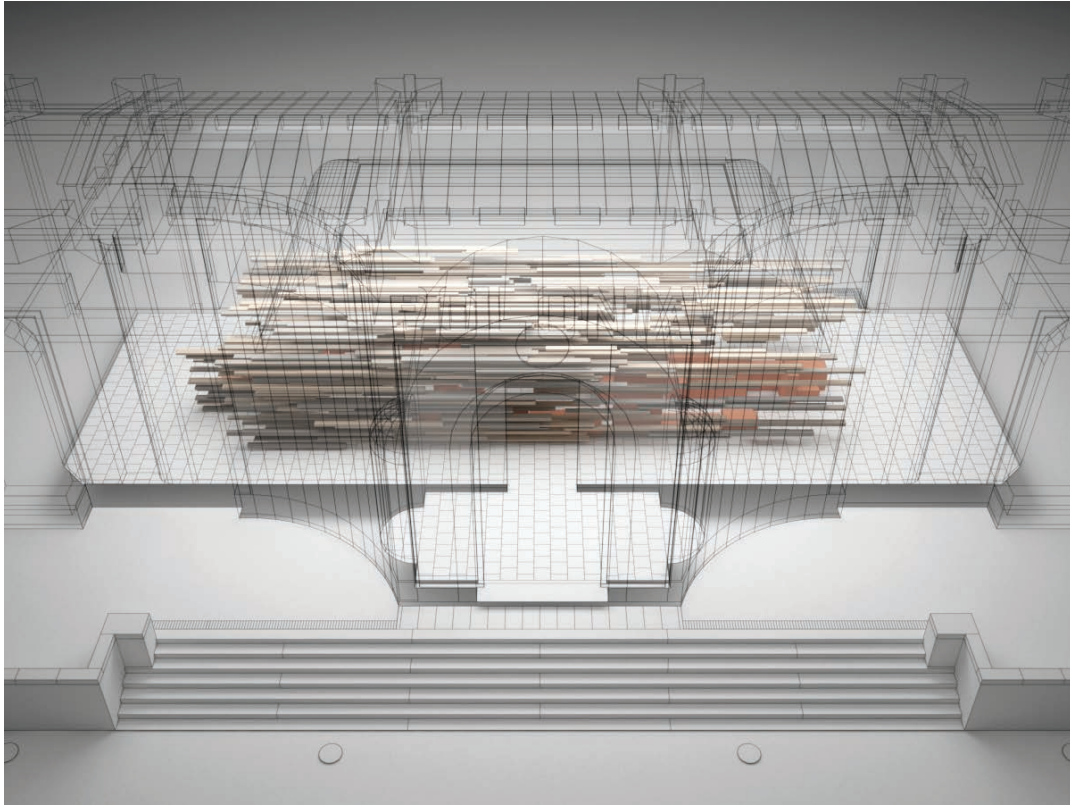

SCHEMATYCZNA WIZUALIZACJA
rozłożenie na dwie warstwy materiałowe, by uczynić koncepcję

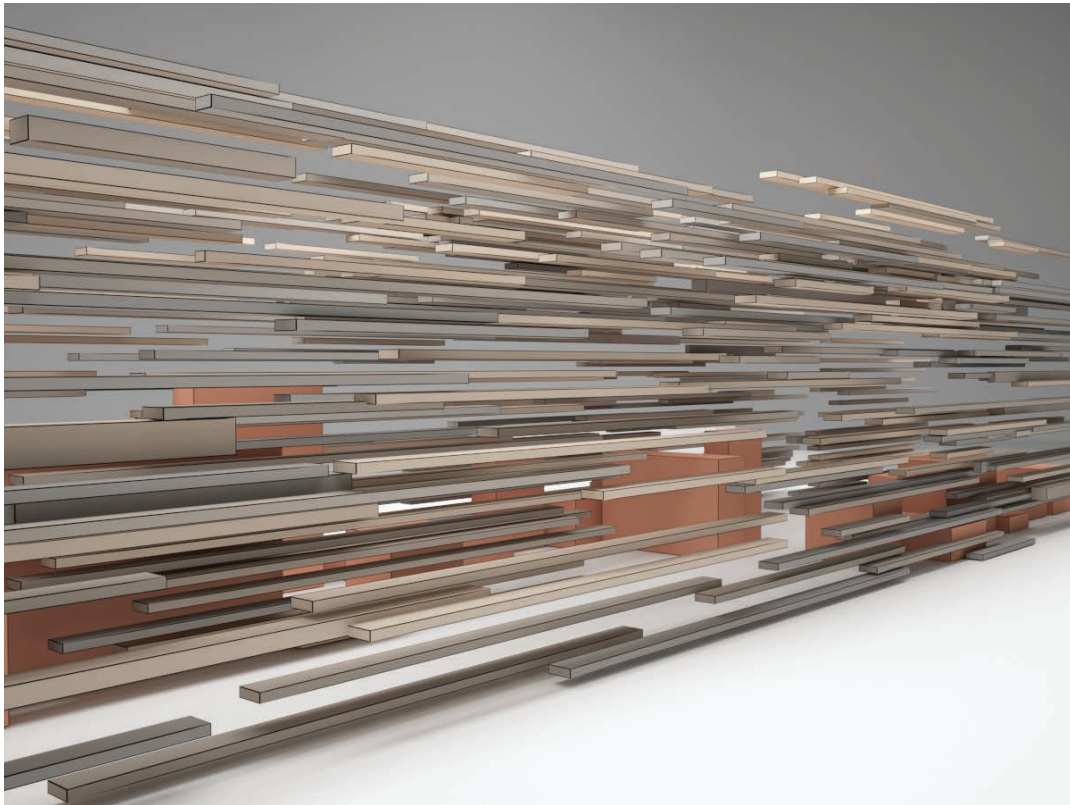

SCHEMATYCZNA WIZUALIZACJA
złożenie dwóch warstw materiałowych w całość kompozycyjną

KONCEPCJA ARCHITEKTONICZNA

SCHEMATYCZNA WIZUALIZACJA
widok ogólny osiowy z góry w kontekście obrysu pawilonu

SCHEMATYCZNA WIZUALIZACJA
widok z poziomu człowieka, od zewnętrznej strony instalacji, przedstawiający ideę „zawieszenia” w przestrzeni elementów drewnianych

KONCEPCJA ARCHITEKTONICZNA

DODATKOWE ZAŁOŻENIA DO PROJEKTU:

Inkluzywność / dostępność

Instalacja wykonana będzie zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego, uwzględniającego odwiedzających o szczególnych potrzebach (w tym osoby z ograniczeniami mobilności, niewidome i niedowidzące, osoby w spektrum autyzmu).

1. dostępność architektoniczna:

- brak różnicy poziomów, / podjazdy w przypadku różnicy wysokości
- zagwarantowanie przestrzeni niezbędnej do poruszania się osoby na wózku, także w przypadku centralnej części pawilonu, a także matek z wózkami
- przestrzeń do odpoczynku pozwoli na korzystanie z niej osobom o różnych potrzebach, różnego wzrostu czy masy ciała (dzieci, osoby starsze, osoby z ograniczeniami mobilności)

2. dostępność komunikacyjno-informacyjna:

- czytelna czcionka (teksty dostępne także w alfabecie Braille'a, na odpowiednio przygotowanych nośnikach)
 - spokój i atmosfera sprzyjające skupieniu, nie rozpraszające (możliwe jest wydzielenie cichych godzin zwiedzania)
 - w razie potrzeby przewidywana jest możliwość wykorzystania audioprzewodników
- dostępność cyfrowa
- w przypadku materiałów cyfrowych będą one wykonane zgodnie z zasadami dostępności, pozwalające np. na zapoznanie się z nimi przy pomocy czytników tekstu.

Zrównoważone podejście

Dołożymy wszelkich starań, aby ślad węglowy powstałej instalacji był jak najmniejszy.

Scenografia powstanie zgodnie z następującymi założeniami:

- do zbudowania konstrukcji wykorzystane będą przede wszystkim materiały naturalne, pochodzące z rozbiórki;
- minimalne zużycie materiałów (wykorzystanie wyłącznie takiej ilości materiałów, która konieczna będzie do zbudowania konstrukcji; dzięki „ażurowemu” charakterowi konstrukcji użycie materiałów będzie znacznie mniejsze)
- założeniem koncepcji jest wykorzystanie materiałów po demontażu
- nośniki tekstów będą także pochodziły z odzysku (wyjątkiem mogą być teksty w alfabecie Braille'a, o ile ich wykonanie nie będzie możliwe na nośnikach z recyklingu)
- nie przewiduje się materiałów drukowanych czy katalogu: w ramach budżetu na materiały promocyjne proponujemy wypiekanie chleba

Może da się ten proces kulturowej ciągłości wskrzesić? Ruszyć z powrotem jego maszynę, zachowując jego podstawowe założenia, które powodują, że jest całkowicie zgodny z ideą zrównoważonego rozwoju, ale też jest najbardziej naturalną dla ludzi i najbliższą nam formą schronienia.

Źródła zdjęć użytych do prezentacji:

str. 1, 9 - fot. Dorota Brauntsch

str. 3

[https://archiwum.allegro.pl/oferta/dom-drewniany-z-bala-d0-](https://archiwum.allegro.pl/oferta/dom-drewniany-z-bala-d0-przeniesienia-rozbiorki-p-i7099792394.html)

[-przeniesienia-rozbiorki-p-i7099792394.html](https://archiwum.allegro.pl/oferta/dom-drewniany-z-bala-d0-przeniesienia-rozbiorki-p-i7099792394.html)

[-https://www.familyhandyman.com/article/best-places-to-buy-reclaimed-wood/](https://www.familyhandyman.com/article/best-places-to-buy-reclaimed-wood/)

[https://swarajyamag.com/news-brief/indian-scientists-develop-](https://swarajyamag.com/news-brief/indian-scientists-develop-energy-efficient-low-carbon-bricks-using-construction-and-demolition-waste)

[-energy-efficient-low-carbon-bricks-using-construction-and-demolition-waste](https://swarajyamag.com/news-brief/indian-scientists-develop-energy-efficient-low-carbon-bricks-using-construction-and-demolition-waste)

str. 10 - materiały promocyjne Charlotte

SCENARIUSZ
„Z kawałka ziemi”
(wersja skrócona)

Punktem wyjścia do powstania instalacji jest połączenie researchu na temat architektury wernakularnej (budownictwa powstałego bez udziału architekta) z literacką narracją reportażu architektonicznego „*Domy bezdomne*” Doroty Brauntsch (fragmenty książki użyte są za zgodą autorki).

Instalacja bazuje na zestawieniu istniejącej bryły pawilonu z konstrukcją z naturalnych materiałów, wywodzących się z tradycyjnych form budownictwa. Do stworzenia instalacji posłużą deski, cegła, belki oraz inne materiały, pozyskane z rozbiórki domów.

Elementy te połączone zostaną w nieodmknętą formę, umieszczoną w przestrzeni pawilonu. Odnosi się ona do momentu zatrzymania w procesie definiowania formy instalacji. Nie określamy wizji architektury przyszłości. Uwagę skupiamy natomiast na wartości dziedzictwa budownictwa tradycyjnego i oddziałujących na zmysły materiałach, które stanowią drogowskaz w rozważaniach na temat przyszłości.

Surowe, oświetlone ściany budynku pawilonu (stanowiące naturalne nawiązanie do architektury współczesnej) zestawione będą z centralnie usytuowaną konstrukcją, zbudowaną z materiałów rozbiórkowych, symbolizującą budownictwo z przeszłości i stanowiącą odwołanie do idei domu czy schronienia. Deski tworzyć będą rodzaj półotwartej konstrukcji, którą zwiedzający mogą obejść dookoła, i do której mogą wejść. Lokalizacje wejść zapewnią ciągłość komunikacyjną. Drewniane deski stanowiące górną część instalacji, zostaną zamontowane bezpośrednio do podtrzymującej je lekkiej konstrukcji. Z cegły zbudowana będzie podstawa instalacji. Takie rozłożenie materiałów w przestrzeni odzwierciedlać będzie ich naturalne pochodzenie - drzewa w przypadku drewna, glinę w przypadku cegieł.

Wewnętrzna część konstrukcji to schronienie, nawiązujące do tradycyjnego domu. Będzie ono miało formę wyrastających z ziemi ceglanych podestów. Tworzą one miejsce do odpoczynku, jak również zachęcają do eksploracji miejsca. Samo drewno będzie wydzielalo naturalny zapach, podobnie jak materiały wypełnienia siedzisk, np. siano, słoma czy łuska gryczana, połączone z mieszankami ziół. Ich tekstura i zapach wzmocnią doznania sensoryczne w trakcie przebywania wewnątrz instalacji. Ażurowość konstrukcji drewnianej zmiękczać będzie naturalne światło, wpadające przez świetlik. Połączenie nowoczesnej formy z naturalnymi materiałami, oddającymi ciepło i atmosferę tradycyjnych domów tworzyć będzie przyjazne miejsce, sprzyjające refleksji. Materiały użyte do konstrukcji instalacji pojawią się także w przestrzeni wejściowej pawilonu. Przewidywane jest dodatkowe pomieszczenie magazynowo-techniczne, wydzielone przy pomocy ściany.

W przedsionku Pawilonu umieszczone będą opisy, wprowadzające gości w poruszaną tematykę. Zachętą do eksplorowania zakamarków pawilonu będą umieszczone na drewnianych elementach treści, komunikujące główne założenia wystawy. We współpracy z autorką reportażu architektonicznego „*Domy bezdomne*”, Dorotą Brauntsch, wybrane zostaną cytaty z jej książki, które pozwolą odwiedzającym odnieść się do założeń budownictwa lokalnego. Ich literacki charakter sprzyjał będzie rozważaniom nad poruszonymi zagadnieniami.

Elementem koncepcji jest także pieczenie chleba (proponowane jako alternatywa do produkcji materiałów czy gadżetów promocyjnych). Wydarzenie zaplanowane jest w trakcie otwarcia pawilonu. Zapach chleba będzie się unosił w powietrzu, nawiązując do idei domu, a odwiedzający będą mogli poczęstować się wypiekami.

Instalacja wykonana będzie zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego, uwzględniającego osoby o szczególnych potrzebach (tj. z ograniczeniami mobilności, niewidome i niedowidzące, osoby w spektrum autyzmu), w zakresie dostępności architektonicznej (np. brak różnicy poziomów, podjazdy w przypadku różnicy wysokości, zapewnienie przestrzeni niezbędnej do poruszania się na wózku) oraz komunikacyjno-informacyjnej (materiały dostosowane do osób o szczególnych potrzebach percepcyjnych).

Dołożymy wszelkich starań, aby ślad węglowy powstałego pawilonu był jak najmniejszy, dzięki minimalnemu zużyciu materiałów, pochodzących z odzysku i pozwalających na ponowne wykorzystanie po demontażu instalacji. Wykonano wstępne rozeznanie odnośnie budynków do rozbiórki, które mogą zostać wykorzystane do zbudowania pawilonu, jednak wersja finalna projektu może ulec niewielkiej modyfikacji, w zależności od jakości pozyskanego materiału.